

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ГДАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ТУРИЗМУ»
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО
ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ІВАНА ОГІЄНКА**

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ:
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ІННОВАЦІЇ»**

Черкаси - 2025

Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 20 лютого 2025 року / за заг. ред. С. М. Домбровської. Черкаси : НУЦЗ України, 2025. 219 с.

Редакційна колегія:

Домбровська С.М. - в.о. проректора з наукової роботи НУЦЗ України, д.держ.упр., професор, Заслужений працівник освіти України (*відповідальний редактор*);

Косолапов О.М. - начальник навчально-наукового інституту управління та безпеки населення НУЦЗ України, к.психол.н.;

Леоненко Н.А. - завідувач кафедри менеджменту навчально-наукового інституту управління та безпеки населення НУЦЗ України, д.держ.упр., професор;

Поступна О.В. - доцент кафедри менеджменту навчально-наукового інституту управління та безпеки населення НУЦЗ України, д.держ.упр., професор;

Тюріна Д.М. - доцент кафедри менеджменту навчально-наукового інституту управління та безпеки населення НУЦЗ України, к.пед.н., доцент;

Семілюк О.С. - старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з дослідження проблем управління у сфері цивільного захисту навчально-наукового інституту цивільного захисту НУЦЗ України, PhD у галузі знань публічне управління та адміністрування (*секретар оргкомітету конференції*)

У матеріалах III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації» висвітленні результати наукових досліджень з актуальних проблем туризмології, туристичної практики, публічного управління та адміністрування в галузі туризму, аналізу соціально-економічних аспектів функціонування туристичного бізнесу як важливої складової світового господарства, визначення та обґрунтування перспективних напрямків інноваційного розвитку туристичної індустрії.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, теоретиків і практиків туристичного бізнесу, представників влади, працівників мас-медіа та ін.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

СЕКЦІЯ 2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

АЛДОШИНА Марія	
Маркетинговий аспект сучасного просування туристичних напрямків.....	103
БОНДАРЕНКО Вікторія	
SWOT-аналіз розвитку інклюзивного туризму в Україні.....	105
БОЧАРОВ Євген	
Вплив російсько-української війни на міжнародні авіаперевезення в Європі.....	107
БУРМА Андрій	
Сутність, види та найбільш популярні туристичні подорожі з медичного туризму	109
ДІЩУК Михайло	
Сучасні технології в байкпакінгу: навігація, спорядження, мобільні додатки.....	111
ІВАНЧУК Світлана, СТЕПАНЮК Олександр	
Наукові засади розвитку екологічного туризму в Україні та світі.....	113
КАЛЬКО Андрій, КОВАЛЬЧУК Сергій, ЛИХАЧ Анастасія	
Заклади розміщення туру «Звягель: місто історії».....	115
КІЩЕНКО Аміна	
Соціальна відповідальність у сфері готельно-ресторанного бізнесу.....	118
КРУПСЬКИЙ Олександр, СТАСЮК Юлія	
Психологічний туризм як новий тренд у рекреаційній індустрії.....	120
ЛАГУТІНА Мирослава	
Розвиток готелів формату «все включено».....	123
МАСЛОВА Олена	
Вплив війни на розвиток екологічного туризму у Харківській області: виклики та перспективи.....	125
МІРОШИНА Ангеліна	
Організація та управління готельними послугами.....	126
НАЙДИЧ Ангеліна	
Шляхи розвитку сільського зеленого туризму в Україні.....	128
НОВИЦЬКА Анастасія	
Розробка туристичного туру «Екстремальний вікенд на компанію»: методико-технологічні аспекти організації туристичної діяльності.....	131
НЯМЕЩУК Ганна, ОСІПОВ Ілля	
Організація бізнес-процесів міжнародної діяльності українських компаній.....	133
ОЛІЙНИК Валентина	
Подієвий туризм як засіб популяризації локацій всесвіту Гаррі Поттера.....	135
ПОГОСЯН Леон	
Аналіз еволюції гірськолижного туризму в Україні: від зародження до сучасності	137
ПОГУДА Олексій	
Особливості функціонування авіакомпаній України в умовах війни та невизначеності.....	139

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АВІАКОМПАНІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Постановка проблеми. Соціально-економічні аспекти функціонування авіакомпаній України в умовах війни та невизначеності є одними з найскладніших викликів, з якими зіштовхнувся авіаційний сектор країни. Спочатку пандемія із суттєвими обмеженнями, надалі війна в країні із повним закриттям повітряного простору для пасажирських авіаперевезень, спричинила значні економічні, соціальні та інфраструктурні зміни, що поставило під загрозу стабільність та розвиток авіаційної галузі. Невизначеність для пасажирських авіаперевезень – це фактори та обставини, які можуть впливати на стабільність і прогнозованість цього ринку, роблячи його більш складним для планування та управління, а подальший розвиток є неможливим для передбачення через дію сукупності невизначених факторів. Наявність бойових дій, порушення авіаційної інфраструктури, економічні та політичні ризики, обмеження міжнародних перевезень, зміна споживчого попиту та невизначеність щодо подальших подій вимагають від авіакомпаній гнучкості у прийнятті рішень і швидкого реагування на зміни ситуації.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення безпеки та ефективності авіаперевезень необхідно постійно адаптуватися до нових умов, а також розробляти стратегії для мінімізації наслідків цієї глобальної кризи. Аналізуючи ринок пасажирських авіаперевезень в Україні до початку пандемії, а саме у 2019 р., кількість українських авіаперевізників, які здійснювали польотні програми налічувала 29 учасників, де у 2020 р. за даними Державної авіаційної служби України [1], їх кількість скоротилася до 26, де під негативним впливом подій як для усіх сфер економіки, у тому числі й авіаційної, у 2021 році авіаперельоти здійснювали уже 16 авіакомпаній України [2]. На початку війни (за результатами 2021 року) основними українськими авіаперевізниками на ринку пасажирських перевезень були Міжнародні авіалінії України (Ukraine International Airlines), Sky Up, Роза вітрів (Windrose), Azur Air, Bees Airline [3].

Війна відобразилася як на скороченні польотних програм, так і для значної кількості підприємств – припиненням їх функціонування. За даними YouControl, де було оцінено фінансові результати діяльності авіакомпаній протягом 2021 – 9 місяців 2023 рр., найбільш ефективною українською авіакомпанією була Sky Up, виручка якої зросла на 56% відносно показників 2022 року [4]. Роза вітрів у 2022 р. мала від'ємні показники виручки – скорочення на 83% відносно 2021 р., але за 3 квартали 2023 року спостерігалось зростання на 24%. Bees Airline за результатами 2022 року та 9 місяців 2023 року мала суттєве падіння доходів – 83% та 95% відповідно [4]. Варто зазначити, що попри війну деякі гравці змінили бізнес-модель, що дозволило їм не лише функціонувати, але завдяки стратегічному плануванню, розширювати можливості. Для прикладу авіакомпанією Sky Up у 2024 році було підписано договори понад з 20 іноземними операторами щодо постачань літаків, екіпажів, надання послуг страхування та здійснення технічного обслуговування, а також отримано відповідні дозволи на перевезення пасажирів Європейського Союзу [5].

Серед основних наслідків, спричинених війною та невизначеністю, можна виділити

наступні такі групи, як:

1. Економічні, до яких належать:

- зниження попиту на авіап перевезення, оскільки через обмеження на пересування, закриття аеропортів та зниження економічної активності внутрішнє і міжнародне авіасполучення значно скоротилося, що призвело до зниження доходів авіакомпаній та загострення фінансових проблем у галузі;
- зростання витрат та скорочення доходів, так як війна вимагає додаткових витрат на забезпечення безпеки пасажирів, перевезення гуманітарних вантажів, а також на відновлення інфраструктури та ремонт літаків, які можуть бути пошкоджені внаслідок бойових дій або обстрілів, а також зростання вартості палива та інших ресурсів;
- руйнування інфраструктури.

2. Соціальні наслідки:

- скорочення зайнятості, де авіакомпанії змушені скорочувати чисельність працівників або переводити їх на неповний робочий день через фінансові труднощі та скорочення кількості рейсів, як наслідок, це може призвести до соціальної напруги та зростання безробіття серед працівників авіаційного сектору;
- війна створює небезпеку для працівників авіакомпаній, зокрема пілотів, бортпровідників та технічного персоналу. Постійні стресові ситуації, необхідність працювати в умовах підвищеного ризику та невизначеності негативно впливають на психоемоційний стан співробітників;
- через ескалацію конфлікту та обмеження на пересування багато людей вимушено обирають інші способи подорожей або взагалі відмовляються від подорожей;
- зменшення довіри до безпечності перевезень.

Покращення ситуації авіакомпаній України в умовах післявоєнного відновлення вимагає комплексного підходу, який включає державну підтримку, адаптацію стратегій авіаперевізників та інноваційні рішення, де впровадження цифрових платформ для продажу квитків та оптимізації маршрутів може допомогти знизити витрати та підвищити ефективність операцій авіакомпаній. Також варто інвестувати в модернізацію авіаційних технологій та автоматизацію процесів, що дозволить значно знизити витрати та підвищити ефективність роботи авіакомпаній. Розвиток регіональних аеропортів суттєво допоможе зменшити навантаження на центральні аеропорти та зробить внутрішні авіап перевезення доступнішими для населення. Доцільно також зосередитися у подальшому і на інтеграції авіап перевезень з іншими видами транспорту – залізницею, автобусами, що зробить пасажирські перевезення більш зручними та економічно ефективними. Таке об'єднання дозволить створити єдину транспортну мережу та зменшити витрати на перевезення.

Висновки. Отже, функціонування авіакомпаній України в умовах війни та невизначеності – це не лише виклики, але й можливості для інновацій та розвитку. Якщо всі зацікавлені сторони об'єднують зусилля, українська авіація має всі шанси відновити свою конкурентоспроможність і зайняти своє місце серед лідерів глобального авіаційного ринку у майбутньому. Завдяки державній підтримці, адаптації до нових реалій і впровадженню інновацій українські авіап перевізники мають потенціал для відновлення і розвитку у післявоєнний період. Крім того, це вимагатиме від авіакомпаній гнучкості та готовності адаптуватися до умов, що швидко змінюються, включаючи інвестиції у новітні види авіаційного транспорту, покращення інфраструктури та послуг, орієнтацію на потреби місцевих і міжнародних клієнтів, а також активний розвиток внутрішніх перевезень.

Література

1. Звіт про діяльність Державної авіаційної служби України за 2020 рік. Державна авіаційна служба України. URL: <http://surl.li/hsnzem> (дата звернення: 11.12.2024).
2. Звіт про діяльність Державної авіаційної служби України за 2021 рік. Державна авіаційна служба України. URL: <http://surl.li/fzkuss> (дата звернення: 11.12.2024).
3. Бриль Р. П'ятірка українських авіакомпаній за кількістю рейсів у 2021 році. LIGA.net. URL: <http://surl.li/qudsbl> (дата звернення: 12.12.2024).
4. Ukrainian Iron Birds: what happened to passenger airlines during the war. YouControl. URL: <http://surl.li/bnpyaf> (дата звернення: 12.12.2024).
5. Тиравський В. Найбільша авіакомпанія України продовжує літати, незважаючи на війну. Foreign Ukraine. URL: <http://surl.li/dfhqla> (дата звернення: 12.12.2024).

ПОДПІСНОВ **Денис**, асистент

Національний транспортний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТРАХУВАННЯ ТУРИСТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Постановка проблеми. Воєнний стан та військові конфлікти в Україні значно змінили ландшафт туристичного страхування. Відповідно, зросли ризики, які повинні покривати страхові компанії, а також виникла необхідність у додаткових механізмах захисту туристів. Розглядаються проблемні аспекти страхування туристів в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду, а також наведено пропозиції щодо вдосконалення системи туристичного страхування.

Виклад основного матеріалу. Страхування в туризмі розглядають як систему фінансово-економічних відносин між страховими компаніями, суб'єктами туристичної діяльності та туристами з приводу задоволення інтересів і потреб кожного з них [1, с. 276]. Туристичне страхування відіграє роль своєрідного гаранта на міжнародній арені шляхом забезпечення відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим особам, зменшення нещасних випадків та смертності туристів, стимулювання здійснення превентивних заходів настання страхових випадків, підвищення безпеки туристичної діяльності [2, с. 25].

Під час повномасштабної війни ринок туристичного страхування в Україні зіткнувся з численними викликами, які суттєво вплинули на його роботу та стабільність. Лише 5% компаній стабільно продовжували свою діяльність, переважно це центральні та західні області. Більше половини мали певні труднощі, 27% змогли частково відновити роботу [3, с. 252]. Основні виклики включали:

1. Руйнування туристичної інфраструктури та економічна нестабільність. Військові дії призвели до значних руйнувань та ушкоджень профільної інфраструктури, зокрема готелів, баз відпочинку, закладів харчування та транспортної мережі. Це, своєю чергою, вплинуло на збільшення кількості страхових випадків та зростання виплат за страховими полісами. Паралельно із руйнуванням інфраструктури, економічна нестабільність поглиблювалася через падіння ВВП, зменшення доходів державного бюджету, інфляцію